

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

Protokolant Emilia Bieńczak

w sprawie **M. O.**,

oskarżonego o czyn z art. 181 § 2 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 18 października 2023 r.

skargi prokuratora na wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 30 maja 2023 r., sygn. akt IX Ka 42/23,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 7 października 2022 r.,

sygn. akt II K 2032/21, i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 7 października 2022 r., sygn. akt II K 2032/21, M. O. został uznany za winnego tego, że w J., będąc prezesem zarządu P. sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w W., działając wbrew przepisom ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ustawy z dnia 7 lipca 1994 r.

– Prawo budowlane, ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji i środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2016, poz. 2183 z późn. zm.), rozporządzenia nr [...] Wojewody Mazowieckiego z dnia 13 lutego 2007 r. w sprawie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2007 r., nr 42, poz. 870 z późn. zm.), zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 grudnia 2019 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu „X.” (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2020 r. poz. 105) oraz uchwały Rady Gminy [...] z dnia 7 kwietnia 2011 r. – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego wsi Y. (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2011 r., nr 76, poz. 2443), powołując się niezasadnie na brzmienie art. 12 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, jako przedstawiciel inwestora – P. sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w W., przystąpił do realizacji inwestycji [...] kompleks zwalczania COVID-19 oraz eliminowania skutków społeczno-gospodarczych wywołanych COVID-19, składający się z 15 ekologicznych budynków jednorodzinnych wolnostojących na działce o numerze ewidencyjnym [...] w obrębie miejscowości J., gm. [...], znajdującej się w Warszawskim Obszarze Chronionego Krajobrazu oraz w otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego i rezerwatu „X.”, podlegającej ochronie w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w ramach której w okresie od 8 do 18 września 2020 r. dokonano na jego zlecenie na części działki wycinki i mulczowania samosiejów i drzewostanu skutkujących całkowitym usunięciem i zniszczeniem roślinności, wykarczowaniem drzew, zniszczeniem lęgówisk ptaków i siedlisk co najmniej 10 gatunków chronionych oraz kręgowców i bezkręgowców znajdujących się w obrębie ww. terenu, zaś w bliżej nieokreślonym czasie lecz nie wcześniej niż w kwietniu 2020 r. i nie później niż 18 września 2020 r. dokonano na jego zlecenie zniszczenia tamy bobra europejskiego *Castor fiber*, przeprowadzono prace ziemne zmieniające przekrój podłużny i poprzeczny rowu melioracyjnego, zamontowano przepusty oraz wzniesiono na ww. terenie nowe

obiekty budowlane w postaci stacji transformatorowej oraz przyłącza energetycznego, co skutkowało wyrządzeniem istotnej szkody oraz istotnym zmniejszeniem wartości przyrodniczej ww. terenu znajdującego się w Warszawskim Obszarze Chronionego Krajobrazu oraz w Otulinie Kampinoskiego Parku Narodowego i rezerwatu „X.”, to jest popełnienia czynu z art. 181 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed 1 września 2022 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zb. z art. 187 § 1 k.k. w zb. z art. 188 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na mocy 181 § 2 k.k. w brzmieniu sprzed 1 września 2022 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., za który wymierzono mu 200 stawek dziennych grzywny, po 500 zł każda (pkt I.). Wyrok zawierał ponadto rozstrzygnięcia w przedmiocie nawiązki (pkt II.) i kosztów procesu (pkt III.).

Apelację od ww. wyroku wniósł oskarżony, jego obrońcy oraz prokurator. Obrońca oskarżonego – adw. M. S. – zaskarżył wyrok w całości na korzyść oskarżonego, podniósł zarzuty obrazy prawa materialnego, obrazy prawa procesowego, mającej wpływ na treść orzeczenia i błędu w ustaleniach faktycznych, mającego wpływ na treść orzeczenia i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od zarzucanego mu czynu.

Również drugi obrońca oskarżonego – adw. T. O. – wywiódł apelację zaskarżając wyrok w całości na korzyść oskarżonego. Skarżący podniósł zarzuty obrazy prawa procesowego, mającej wpływ na treść wyroku, a w konsekwencji wniósł o uniewinnienie oskarżonego.

Wyrok został zaskarżony także przez oskarżonego, który sformułował zarzuty dotyczące braku bezstronności sędziego oraz oceny dowodów i wniósł o zmianę wyroku i uniewinnienie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Z kolei prokurator zaskarżył wyrok Sądu I instancji w zakresie rozstrzygnięcia o karze, na niekorzyść oskarżonego, zarzucając rażącą jej niewspółmierność i błąd w ustaleniach faktycznych. Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie surowszej kary i większej nawiązki, jak również orzeczenie środka karnego.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 30 maja 2023 r., sygn. akt IX Ka 42/23, wyrok Sądu I instancji został uchylony, a sprawa przekazana Sądowi Rejonowemu w Pruszkowie do ponownego rozpoznania.

Skargę na podstawie przepisów rozdziału 55a k.p.k. wniósł prokurator. Zaskarżył wyrok kasatoryjny w całości, na niekorzyść oskarżonego, i zarzucił „naruszenie art. 437 § 2 k.p.k., poprzez uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Pruszkowie z dnia 7 października 2022 r., sygn. akt II K 2032/21 i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania na skutek bezpodstawnego uznania, że zachodzi podstawa do takiego rozstrzygnięcia określona w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. w postaci konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości”. Prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Pisemną odpowiedź na skargę przedłożył obrońca oskarżonego – adw. M. S. – który wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się zasadna, co doprowadziło do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd odwoławczy nie wykazał, aby w sprawie konieczne było przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19 (OSNK 2019, z. 6, poz. 31), stwierdzono, że „konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji”.

Uchylając wyrok Sąd Okręgowy powołał się na ww. uchwałę Sądu Najwyższego i stwierdził, że Sąd Rejonowy przeprowadził całe postępowanie nierzetelnie oraz nie sporządził uzasadnienia spełniającego wymogi art. 424 k.p.k. Jednak analiza akt sprawy oraz treści uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego

proceedzi do wniosku, że Sąd ten rozumie nierzetelność postępowania pierwszoinstancyjnego, skutkującą koniecznością jego ponowienia, inaczej niż Sąd Najwyższy w przywołanej uchwale.

Sąd odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazał na brak konkretnego wypowiedzenia się Sądu *meriti* co do realizacji znamion typów czynów zabronionych, ujętych w kumulatywnej kwalifikacji przypisanego oskarżonemu przestępstwa. Podkreślił, że bez podjęcia dodatkowych czynności, a przede wszystkim bez właściwej i pełnej oceny zgromadzonych dowodów, wydanie rozstrzygnięcia w tej sprawie było przedwczesne. Lektura uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego prowadzi do wniosku, że te „dodatkowe czynności” to konieczność ustalenia obszaru prowadzonych prac, które stały się przedmiotem tego postępowania, a także ustalenie klasyfikacji terenu, na którym oskarżony przystąpił do realizacji inwestycji opisanej w przypisanym mu czynie. Sąd odwoławczy uznał za zasadny zarzut obrazy art. 170 § 1 pkt 2 k.p.k. przez „bezzasadne oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z oględzin nieruchomości, który to dowód (bądź też inny dowód w postaci opinii biegłego) pozwoliłby precyzyjnie ustalić obszar prowadzonych prac i klasyfikację terenu”. Sąd ten jednak, pomimo uwzględnienia części wniosków dowodowych obrony złożonych w postępowaniu odwoławczym, nie zdecydował się samodzielnie przeprowadzić tego dowodu, do czego był uprawniony w obecnie obowiązującym modelu postępowania odwoławczego.

Jak słusznie wskazuje Sąd Najwyższy, konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego, względnie potrzeba dokonania ponownej, spełniającej wymogi art. 7 k.p.k., oceny dowodów już zgromadzonych, nie mieści się w ustawowych podstawach orzeczenia kasatoryjnego, w znaczeniu wynikającym z art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., bez względu na rangę tych dowodów i ich znaczenie dla wyniku postępowania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dni: 7 marca 2023 r., III KS 4/23; 15 marca 2022 r., I KS 10/22; 15 grudnia 2021 r., III KS 24/21).

Sąd Najwyższy dostrzega, że Sąd odwoławczy przeprowadził uzupełniające postępowanie dowodowe. Do akt sprawy dołączono kserokopie dokumentów z akt sprawy o sygn. II K 1235/21 Sądu Rejonowego w Pruszkowie przeciwko M. O., kserokopie dokumentów z akt sprawy Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w W. o sygn. WOOS-II.[...] włączono w poczet materiału dowodowego także

dokumenty przedłożone przez strony. Pomimo tych czynności dowodowych, Sąd odwoławczy nie zdecydował się na wydanie orzeczenia reformatoryjnego lub utrzymującego zaskarżony wyrok w mocy. Uchylając wyrok wskazał w istocie na potrzebę uzupełnienia postępowania dowodowego i dokonania ponownej, kompleksowej oceny dowodów. W ramach zapatrywań prawnych i wskazań co do dalszego postępowania (punkt 5.3.2. formularza uzasadnienia) Sąd odwoławczy wskazał na potrzebę dokonania dalszych ustaleń faktycznych dotyczących m.in. zweryfikowania kwestii wypełnienia przez oskarżonego wszystkich znamion czynu, który został mu zarzucony, określenia strony podmiotowej, ustalenia, kiedy konkretnie nastąpiła wycinka, określenia terenu i jego klasyfikacji – nie wskazując, za pomocą jakich nowych dowodów należy tych ustaleń dokonać. Z innej części uzasadnienia należy wywodzić, że dokonanie ustaleń w tej ostatniej kwestii może nastąpić za pomocą oględzin nieruchomości lub pozyskania dowodu z opinii biegłego. Rzecz jednak w tym, że, jak już wskazano, dostrzegając potrzebę uzupełnienia postępowania dowodowego chociażby o dowód z opinii biegłego Sąd Okręgowy mógł to uczynić we własnym zakresie. Sąd Okręgowy zaznaczył ponadto, że konieczne jest ponowienie oceny dowodów, w tym także dowodów przeprowadzonych na etapie postępowania apelacyjnego. Zupełnie niezrozumiała jest sytuacja, w której Sąd I instancji miałby częściowo po raz pierwszy dokonywać oceny dowodów przeprowadzonych na etapie postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zauważa też, że jego poważne zastrzeżenia budzi sposób sporządzenia uzasadnienia wyroku Sądu I instancji, bowiem zabrakło w nim rozważań odnośnie do wyczerpania znamion określonych typów czynów zabronionych, przypisanych nieprawomocnie oskarżonemu. Tymczasem, zgodnie z art. 455a k.p.k., nie można uchylić wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424 k.p.k.

Z uwagi na prawne uwarunkowania skargi z rozdziału 55a k.p.k., Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do oceny prawidłowości kontroli odwoławczej, tak jak czyni to na potrzeby kasacji. Zakres rozpoznania sprawy w postępowaniu skargowym jest bowiem bardzo ograniczony. Postępowanie to ma na celu jedynie stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania, sąd odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku

kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 czerwca 2021 r., III KS 1/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2021 r., V KS 13/21).

Mając na względzie wskazane okoliczności należało uznać, że w niniejszej sprawie nie została spełniona przesłanka uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w postaci konieczności powtórzenia na nowo przewodu w całości. Konieczność ponowienia oceny dowodów i przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego nie spełnia przesłanki z art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w wyroku.

[SOP]

[a!]